

การพัฒนาความรู้และองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ของชุมชนในสังคมไทย

The Development of Knowledge and Community Components of “Smart Community” for Community in Thai Society

¹รัตติยา เหนืออำนาจ, ²อัครเดช พรหมกัลป์,

³สมคิด พุ่มทุเรียน และ ⁴จรรุญศักดิ์ สุนทรเดชา

¹Rattiya Nua-amnat, ²Akkaradecha Brahmakappa,

³Somkid Pumturian and ⁴Jaroonsak Soonthondachar

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: ¹rattitik.prom@gmail.com

Received June 8, 2021; Revised June 30, 2021; Accepted September 30, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้และองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนในสังคมไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาในเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 50 รูป/คน การสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป/คน และการประชุมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก จำนวน 46 คน ผลการวิจัยพบว่า ความรู้และองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนในสังคมไทย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ชุมชนสร้างสรรค์ หมายถึง การพัฒนาหมู่บ้านชุมชนให้น่าอยู่ ทันสมัย ประชาชนอยู่ดี มีสุข อย่างยั่งยืน มีสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม เหมาะสมต่อการอยู่อาศัย สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ปลอดภัย ไม่มีอาชญากรรม เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5D คือ คนดี-Smart People วัฒนธรรมดี-Smart Culture สภาพแวดล้อมดี-Smart Ecology เศรษฐกิจดี-Smart Economy และภูมิปัญญาท้องถิ่นดี-Smart Technology และส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนเพื่อไปสู่ความเป็นชุมชนสร้างสรรค์-Smart 5D จะต้องประกอบไปด้วยการขับเคลื่อนใน 3 ปัจจัยหลัก (IES) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยภายในเป็นปัจจัยที่เกิดจากการพัฒนาภายในชุมชน ประกอบด้วย H+P+E+L ทุนมนุษย์ (Human Capital) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ทุนเศรษฐกิจ (Economic Capital) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) 2) ปัจจัยภายนอกเป็นปัจจัยที่เกิดจากการพัฒนาภายนอกชุมชน ประกอบด้วย A+C+G ภาคีเครือข่าย (Alliance) การพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน

(Community Development) และการสนับสนุนจากภาครัฐ (Government Support) และ 3) ปัจจัยสนับสนุนเป็นปัจจัยที่คอยส่งเสริมและเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย C+ C+C การประสานงาน (Coordination) การสื่อสาร (Communication) และหลักการอยู่ร่วมกัน (สราณียธรรม 6) (Coexistence)

คำสำคัญ: การพัฒนา; ความรู้และองค์ประกอบ; ชุมชนสร้างสรรค์

Abstract

This article aimed to study and present the form of a creative community, the “Smart Community” of the Thai community. This was a documentary study to conduct reviews of relevant concepts, theories, documents, and research for analysis. This was synthesize 50 factors that directly influence the composition of the creative community in-depth interviews with 50 key informants or people to study the community's context and a focus group discussion with 10 experts. And community engagement with 46 key stakeholders with a descriptive content analysis technique. The research results were found as follows: A creative community model, the “Smart Community” of communities in Nakhon Sawan Province, consists of two parts. Part 1: Community Creativity "Smart Community" refers to the development of a village or community, to be livable, modern, and sustainable, with the environment, culture, quality of life, economy, and society suitable for living. Create a quality of life that is safe without crime. And a social learning center Creative Community Elements "Smart Community" consists of 5D: Good People –Smart People, Good Culture –Smart Culture, Good Environment –Smart Ecology, Good Economy –Smart Economy, and Local Wisdom – Smart Technology. Part 2 Factors affecting community development to become a creative community, "Smart Community" – Smart 5D must consist of three main drivers (IES) composed of 1) internal factors (Internal Factors) as factors. Caused by development within the community, consisting of H + P + E + L, human capital, public participation, economic capital, and learning community, and 2) external factors are factors resulting from development outside the community, comprising A + C + G, alliance, community development and government.

Keywords: Development; Knowledge and Community Components, Smart Community

บทนำ

ในอดีตครอบครัวแต่ละครอบครัวจะถูกแวดล้อมด้วยชุมชน และครอบครัวยังเป็นผู้มีหน้าที่ในการกล่อมเกลาศิลธรรมแก่บุคคลตั้งแต่เล็กจนโต การกล่อมเกลานั้นยังอาจเกิดจากปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชน ซึ่งมักเอาใจใส่ดูแลกันในฐานะที่เป็นเครือญาติกันหรือเพราะนับญาติกันทั้งชุมชนหมู่บ้าน นอกจากนั้นการกล่อมเกลาส่ว่นหนึ่งยังเกิดจากประเพณีที่มีส่วนร่วมกันทั้งชุมชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกทางศาสนา ท่าทีต่อธรรมชาติแวดล้อม และความรู้สึกผูกพันแน่นแฟ้นกับชุมชน สภาพของชุมชน หมู่บ้านหรือสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนไปค่อนข้างมาก ความผูกพันแน่นแฟ้นภายในชุมชนหมู่บ้านได้เริ่มที่จะจางหายไป จากสังคมแห่งการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เพื่อแผ้ว หรือแลกเปลี่ยนกลายเป็นสังคมที่ต้องแก่งแย่งแข่งขัน กอบโกย และซื้อหาได้ด้วยตัวเงิน ผู้คนพึ่งพาอาศัยกันน้อยลง ผู้คนจึงหันไปพึ่งพาหน่วยงานรัฐมากกว่าการดูแลเกื้อกูลกันในชุมชน ฉะนั้นในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่สงบสุขได้นั้น จำเป็นต้องมีกฎ กติกา หรือข้อกำหนดกฎหมายเพื่อควบคุมกำกับความประพฤติของคนในสังคมให้มีแนวทางปฏิบัติที่ดีงามและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมภายใต้มาตรฐานเดียวกัน สำหรับสังคมชาวพุทธเรียกหลักหรือระเบียบที่ควบคุมความประพฤติของคนและกิจการของชุมชนให้เรียบร้อยดีงามนั้นว่า “ศีล” (Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto), 2008) จุดมุ่งหมายก็เพื่อการฝึกให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่แท้ คือ การไม่เบียดเบียนกัน การอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข (Silapalo, 2005) แต่ปัจจุบันศีลธรรมของคนในสังคมไทยกลับเสื่อมถอยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดศีลที่ปรากฏให้เห็นเป็นข่าวตามสื่อต่าง ๆ มากมาย

การพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” จึงเป็นการระดมความคิดเห็นของประชาชนแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกตผล และการสะท้อนผลที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ ทันสมัย ประชาชนอยู่ดี มีสุข อย่างยั่งยืน มีสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม เหมาะสมต่อการอยู่อาศัย สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี มีเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการดำเนินชีวิต และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่มีความแตกต่างกันตามความเป็นชุมชนเมืองและกึ่งเมือง ประกอบด้วย ชุมชนหนองกระดุกเหนือ ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว, องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชนกัน อำเภอแม่วงก์, เทศบาลตำบลทำนน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี, เทศบาลเมืองชุมแสง อำเภอชุมแสงและเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้นแล้วการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ของชุมชนในสังคมไทย” จะเป็นการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างเสริมและองค์ความรู้บนพื้นฐานแห่งค่านิยม จารีต ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีของหมู่บ้านชุมชน รวมถึงยังพัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีฐานเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง และมีเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการดำเนินชีวิต ถือเป็นการสร้างนวัตกรรมด้านสังคมที่มาจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคมในการที่จะร่วมกันสร้างหมู่บ้านชุมชนต้นแบบ และ

พัฒนาต่อยอดจากการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ทั้งนี้เพื่อการเตรียมความพร้อมและเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่มีอยู่ในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ และก้าวไปสู่ความเป็น “Smart Community” ที่มีคุณภาพและศักยภาพและเป็นชุมชนต้นแบบที่จะนำไปสู่การขยายผลยังหมู่บ้าน ตำบล หรือชุมชนอื่น ๆ ตามลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาความรู้และองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ของชุมชนในสังคมไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการจัดการชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม

ทุนทางสังคมที่มีอยู่ตามชุมชนในสังคมไทย ถือเป็นฐานชีวิตที่คนรุ่นก่อนสะสมไว้ให้เป็นพลังร้อยรัดจิตใจของคนในชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ทุนทางสังคมเหล่านี้มีอยู่หลากหลายในสังคมไทยซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดทุนทางสังคมได้ดังนี้ 1) วัฒนธรรมชุมชน 2) กฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ จารีต ประเพณี 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ระบบกรรมสิทธิ์ และการจัดการทรัพยากรของชุมชน 5) ระบบความสัมพันธ์ ของคนในชุมชนที่มีลักษณะของครอบครัวเครือญาติ มีความเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และ 6) ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) ผู้นำชาวบ้าน พระ ผู้อาวุโส ผู้นำเกษตรกร ปราชญ์ชาวบ้าน และ (2) กลุ่มองค์กรชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมสาธารณะ เพื่อทำกิจกรรมอันเกิดประโยชน์แก่ชุมชน (Robert, 2000)

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐใน 5 ระดับ คือ 1) การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) 2) การมีส่วนร่วมในระดับปรึกษาหารือ (Consult) 3) การมีส่วนร่วมในระดับการเข้ามามีบทบาท (Involve) 4) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) และ 5) การมีส่วนร่วมในระดับให้อำนาจแก่ประชาชน (Empower) การใช้ประโยชน์จากกลไกต่าง ๆ ที่มีอยู่ เกิดจากการผสมผสานที่ลงตัวของ 2 ส่วนผสม คือ ความพร้อมของนโยบายและกลไกทางสังคม และการทำให้นโยบายและกลไกทางสังคมต่าง ๆ นั้นสามารถประยุกต์ใช้กับประชาชนทุกภาคส่วนได้จริง ซึ่งเสี่ยงสะท้อนจากภาคประชาชน ผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนเท่านั้นที่จะช่วยทำให้นโยบายและกลไกต่าง ๆ สามารถถูกปรับปรุงและปรับใช้ได้อย่างสอดคล้องกับสิ่งที่ประชาชนต้องการมากที่สุด (John, 1993)

แนวคิดชุมชนอัจฉริยะ (Smart Communities)

การเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้เกิดการรวมกลุ่มจนกลายเป็นชุมชนต่าง ๆ (Communities) ทั้งนี้การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนอาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณสุข โภค ด้านอาหารสิ่งแวดล้อม

ด้านสุขภาพ รวมถึงถึงด้านการบริหารจัดการในชุมชน ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถจัดการได้ด้วยการพัฒนาชุมชนให้กลายเป็นชุมชนอัจฉริยะ (Smart Communities) (Kanokkulchai, 2019) ซึ่งความอัจฉริยะเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยี Internet of Things รวมไปถึงจนถึงข้อมูล Big Data ที่ถูกเก็บโดยระบบมาพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของชุมชน ประกอบด้วย ด้านพลังงาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ และด้านการบริหารจัดการชุมชน ซึ่งในแต่ละด้านจะต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการควบคุม จ่ายพลังงาน รวมถึงเพิ่มความปลอดภัยและได้มาตรฐานสากล Smart Communities จะสามารถแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและเพิ่มความปลอดภัยให้กับชุมชนได้ (Amesbutr, 2020) ดังนั้นการทำให้สังคมพัฒนาเพื่อเป็น Smart Communities จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสังคมที่มีความอัจฉริยะจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ ดังนั้น ภาครัฐควรให้ความสำคัญและเร่งพัฒนาผู้ประกอบการสำหรับสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดทำ Smart Communities รวมไปถึงให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ทำให้ประชาชนสามารถปรับตัวและพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้การพัฒนา Smart Communities ยังสามารถทำให้ประเทศไทยก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยจึงขอกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาวิจัย ดังนี้

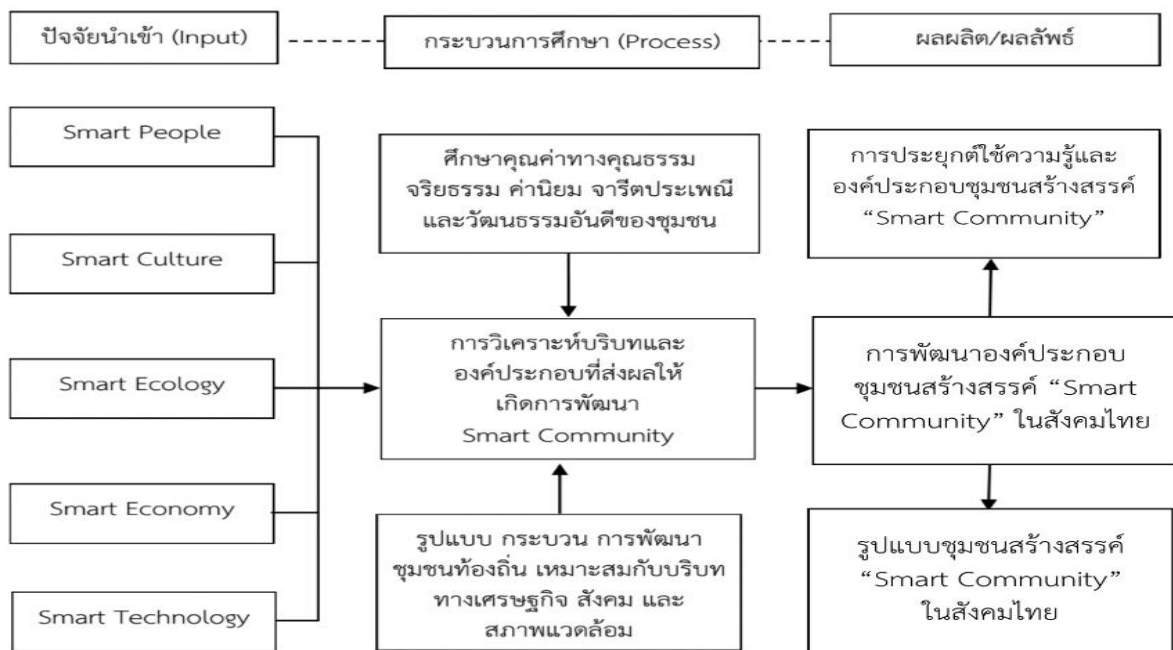

Fig.1 Conceptual Framework

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ผู้วิจัยกำหนดกระบวนการในการทบทวนวรรณกรรมโดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และข้อค้นพบจากผลงานวิจัยในบริบทต่างๆ จำนวน 11 เรื่อง โดยข้อมูลที่น่าสนใจวิเคราะห์แต่ละเรื่องให้ข้อค้นพบแต่ละมุมของปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และเมื่อนำผลการวิจัยมาสังเคราะห์ร่วมกัน ทำให้ผลการสังเคราะห์ที่ได้รับจะมีความกว้างขวางและลุ่มลึกมากกว่าที่จะได้รับจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง และนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” (Kangsakulnit, 2019; Chatpakarat et al., 2018; Yimyam & Tawarom, 2018; Somkid & Phrasuthirattanapandit, 2019; Saybunjaung, 2018; Kaewkong & Veerakultavan, 2009; Pawala, 2018; Boonvon et al., 2008; Jeena & Jeena, 2018; Phra Thammathorn Sakda Kittisampanno et al., 2019; Khurasri, 2018)

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย 5 แห่งประกอบด้วย ชุมชนหนองกระดุกเหนือ ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว, องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชนกัน อำเภอแม่วงก์, เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อยม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี, เทศบาลเมืองชุมแสง อำเภอชุมแสงและเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วยกลุ่ม 1) กลุ่มผู้นำชุมชน 2) กลุ่มวิชาชีพชุมชน 3) กลุ่มประชาชน 4) กลุ่มเด็กและเยาวชน 5) กลุ่มภาคีเครือข่ายภาครัฐ 6) กลุ่มภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม 7) กลุ่มผู้นำทางจิตวิญญาณ และ 8) กลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 50 รูป/คน โดยการการนำปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาบริบทของชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ในสังคมไทย

3. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน 10 รูป/คน ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ภาคประชาสังคม นักวิชาการท้องถิ่นและปราชญ์ท้องถิ่นในการสนทนากลุ่มเฉพาะโดยการนำองค์ประกอบที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเพื่อพัฒนาองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ในสังคมไทย

4. การประชุมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) ในการคืนข้อมูลนำเสนอรูปแบบฯ และรับฟังข้อเสนอแนะในการนำเสนอรูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ในสังคมไทยจากตัวแทนท้องถิ่น ตัวแทนท้องถิ่น นักวิชาการท้องถิ่นและปราชญ์ท้องถิ่น จำแนกตามพื้นที่เป้าหมาย ประกอบด้วย บริบทของชุมชนเมืองที่เทศบาลเมืองชุมแสง จำนวน 25 คน และบริบทชุมชนชนบทที่ชุมชนบ้านหนองกระดุกเหนือ จำนวน 21 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 46 คน

5. การรับรองจริยธรรมวิจัยงานวิจัยนี้ได้ผ่านการวิจัยจากคณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใบรับรองเลขที่ ว.46/2563

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

การพัฒนาศาสตร์และองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนในสังคมไทย พบว่า

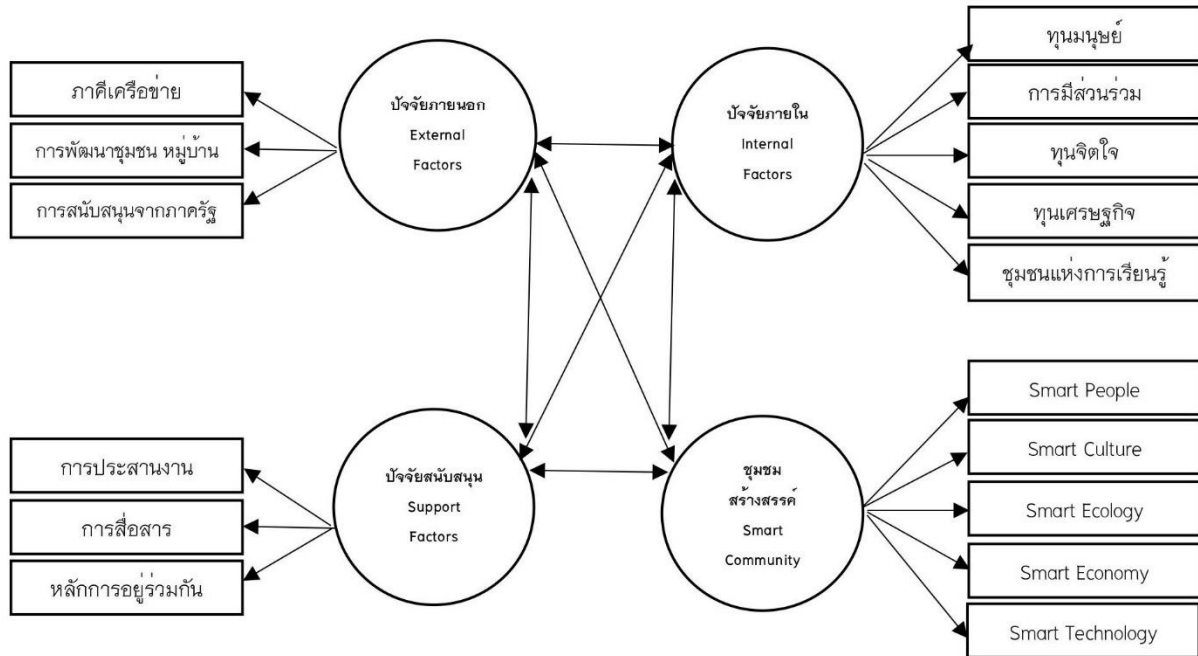

Fig. 2 Smart Community

2. การพัฒนาองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ของชุมชนในสังคมไทย พบว่า ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกและปัจจัยสนับสนุนนั้นส่งผลโดยตรงต่อองค์ประกอบของชุมชนในทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากว่าทุกปัจจัยล้วนมีความสัมพันธ์ และเกื้อกูลต่อกัน ทำให้การพัฒนาจะต้องมีครบองค์ประกอบในทุกปัจจัย จึงสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

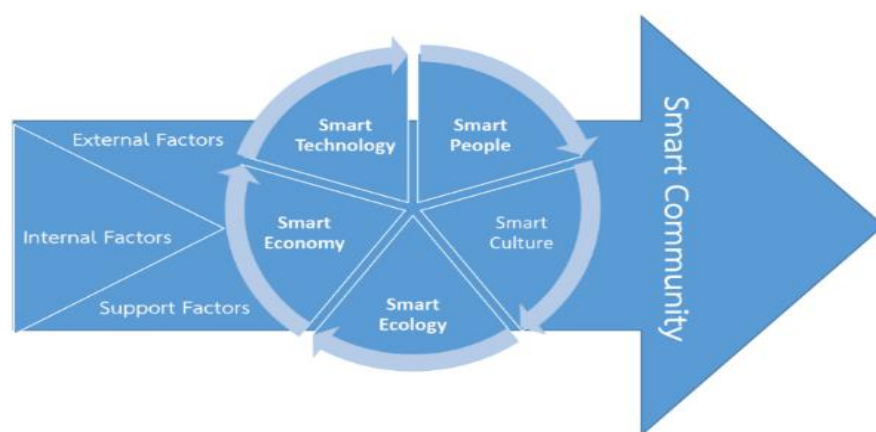

Fig. 3 Smart Community in Nakhon Sawan Province

องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ประกอบด้วย 1) Smart People หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางสังคมของประชาชนที่สะท้อนถึงคุณธรรมจริยธรรมในระดับปัจเจกที่ส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข และสันติสุข 2) Smart Culture หมายถึง การมีขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรมที่ดีงาม และส่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจให้เป็นรักความสงบ รู้จักรับอารมณ์ มีสติ การแสดงออกถึงความรักและเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ 3) Smart Ecology หมายถึง การมีสภาพแวดล้อมในชุมชนหมู่บ้านเหมาะแก่การอยู่อาศัย การประกอบสัมมาชีพ มีการสละสลวยเพื่อก่อให้เกิดความสะอาด สะดวก ถูกสุขลักษณะ และมาจากสุขลักษณะนิสัยที่ดีของคนในชุมชน (5ส) 4) Smart Economy หมายถึง การประกอบสัมมาชีพที่นำมาซึ่งความสุข ความพอดี พอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และตั้งอยู่บนฐานของความรู้และคุณธรรม และ 5) Smart Technology หมายถึง การพัฒนาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของชุมชนที่แสวงหาทางออกเมื่อเผชิญปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตหรือการประกอบสัมมาชีพ เป็นการนำพลังแห่งสติและปัญญามาใช้ในสถานการณ์วิกฤติและสร้างสรรค์ สามารถนำพาตนเอง สังคม ชุมชน และประเทศไปสู่ความผาสุกได้

ปัจจัยภายใน (Internal Factors) ประกอบด้วย 1.1) ทุนมนุษย์ (Human Capital) หมายถึง คนในชุมชน ผู้นำชุมชน ยังเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ รวมถึงความสามารถที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ 1.2) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความต้องการ เพื่อเจรจาหาข้อตกลงร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ของชุมชน ลดข้อขัดแย้งจากความแตกต่างของความคิดและคุณค่า 1.3) ทุนเศรษฐกิจ (Economic Capital) จึงเป็นการส่งเสริมให้ชุมชน พออยู่ พอกิน อยู่ดี กินดี และมีสุข สู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งสู่ชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความสร้างสรรค์สู่การเป็น ชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ของชุมชนในสังคมไทย และ 1.4) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) หมายถึง กลุ่มคนที่ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการเรียนรู้ มีทักษะและกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ และดำเนินชีวิตไปพร้อม ๆ กับการเรียนรู้ การสั่งสมความรู้ และการสร้างความรู้ใหม่เพื่อนำไปพัฒนาตนเองและชุมชน

ปัจจัยภายนอก (External Factors) ประกอบด้วย 2.1) ภาวเครือขาย (Alliance) หมายถึง กลุ่มบุคคล องค์การที่มีเป้าหมายร่วมกันมารวมตัวกันด้วยความสมัครใจเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน หมู่บ้านให้เกิดความเป็นชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ของชุมชนในสังคมไทย 2.2) ด้านการพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน หมายถึง การปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ คนในชุมชนและชุมชน โดยจะต้องคำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชนในการพัฒนาและประสบการณ์เดิม ทั้งยังต้องคำนึงถึงการจัดสภาพแวดล้อมภายในอีกด้วย และ 2.3) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ หมายถึง การสนับสนุนปัจจัยจากภาครัฐทั้งจากท้องถิ่น และท้องถิ่นเพื่อให้การสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่ชุมชนท้องถิ่น

ปัจจัยสนับสนุน (Support Factors) ประกอบด้วย 3.1) การประสานงาน คือ การทำให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมีความร่วมมือ ร่วมใจกันเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ 3.2) การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดข้อมูลจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยผ่านสื่อกลางเป็นตัวนำพาไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันที่ถูกต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดการตอบสนองได้อย่างเหมาะสมและการสื่อสารภายในชุมชน และ 3.3) หลักการอยู่ร่วมกัน (สาราณียธรรม 6) คือ หลักธรรมในการสร้างความสามัคคีและป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนเพื่อให้การอยู่ร่วมกันในชุมชนเป็นไปด้วยความสามัคคี มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ของชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” หมายถึง การพัฒนาหมู่บ้านชุมชนให้น่าอยู่ ทันสมัย ประชาชนอยู่ดี มีสุข อย่างยั่งยืน มีสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมเหมาะสมต่อการอยู่อาศัย สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ปลอดภัย ไม่มีอาชญากรรม และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ประกอบด้วย 5D คือ คนดี – Smart People วัฒนธรรมดี – Smart Culture สภาพแวดล้อมดี – Smart Ecology เศรษฐกิจดี – Smart Economy และภูมิปัญญาท้องถิ่นดี – Smart Technology สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Nipich Sophano (Anantakitsopol) et al. (2017) พบว่า วิธีการพัฒนาชุมชนของหมู่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี พบว่า มีวิธีการพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน ประกอบด้วย แนวทางการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยีคือ ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลัก แนวทางการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจคือใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นและยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ คือ สร้างข้อตกลงในการใช้และอาศัยการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน แนวทางการพึ่งตนเองด้านจิตใจคือ ยึดถือคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาและยอมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และแนวทางการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรมคือการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอและปฏิบัติตามจารีตประเพณีอย่างเคร่งครัด

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนเพื่อไปสู่ความเป็นชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” – Smart 5D จะต้องประกอบไปด้วยการขับเคลื่อนใน 3 ปัจจัยหลัก (IES) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยภายใน (Internal Factors) เป็นปัจจัยที่เกิดจากการพัฒนาภายในชุมชน ประกอบด้วย H+P+E+L ทุนมนุษย์ (Human Capital) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ทุนเศรษฐกิจ (Economic Capital) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) 2) ปัจจัยภายนอก (External Factors) เป็นปัจจัยที่เกิดจากการพัฒนาภายนอกชุมชน ประกอบด้วย A + C + G ภาวดีเครือข่าย (Alliance) การพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน (Community Development) และการสนับสนุนจากภาครัฐ (Government Support)

และ 3) ปัจจัยสนับสนุน (Support Factors) เป็นปัจจัยที่คอยส่งเสริมและเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย C + C + C การประสานงาน (Coordination) การสื่อสาร (Communication) และหลักการอยู่ร่วมกัน (สารานุกรม 6) (Coexistence) สอดคล้องกับงานวิจัย Chandaeng & Adiwatanasit (2013) พบว่า การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการวิจัยในครั้งนี้ไปสู่ข้อค้นพบใหม่ คือ 1) การมีส่วนร่วมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคีสนับสนุน 2) ระบบสนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์ และมีแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง และ 3) แนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ แนวทางด้านการฟื้นฟูชุมชน แนวทางด้านการปรับตัวของชุมชน และแนวทางด้านการดำรงอยู่ของชุมชน ยังสอดคล้องกับงานวิจัย Wongkachonkitti (2016) พบว่า การให้บริการข้อมูลที่จำเป็นในระดับหมู่บ้าน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology-ICT) มาปรับใช้ทั่วทั้งจังหวัด โดยมีตัวชี้วัด 5 ประการ ได้แก่ ประการแรก วัดจากผลผลิตมวลรวมของจังหวัดที่จะต้อง เพิ่มขึ้น ประการที่สอง รายได้ประชากรต่อคนต่อปีต้องเพิ่มขึ้น ประการที่สาม เกิดการกระจายตัวของรายได้ อย่างทั่วถึง ไม่กระจุกตัวอยู่ในเมืองหรือในคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ประการที่สี่ ความผาสุกมวลรวมของประชาชนในจังหวัดต้องดีขึ้น และประการที่ห้า หน่วยงานภาครัฐมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ ที่ลดลง เป้าหมายของโครงการ คือ “เพิ่มคุณภาพชีวิตและสังคมแห่งการเรียนรู้” ยังสอดคล้องกับงานวิจัย Phrarachrattanavedhi & Soonthondachar (2019) ได้ศึกษาวิจัยพบว่าการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดนครสวรรค์ให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความพร้อมรับต่อสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น (ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง) โดยการประพุดิตัวเป็นแบบอย่าง การสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ตาม คิดและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการดูแลเอาใจใส่ผู้ปฏิบัติอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างผู้นำ ผู้ปฏิบัติและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์รวมถึงการร่วมประเมินผล ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่จะส่งผลต่อการผู้นำและผู้ตามขับเคลื่อนโครงการได้ คือ การสื่อสารเป็นการทำให้ระหว่างบุคคล ระหว่างองค์กร ภายในบุคคลโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยทำให้บรรลุเป้าประสงค์อย่างแน่นอน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นพัฒนาความรู้และองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนในสังคมไทย ดังแผนภาพที่ 4

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย แสดงให้เห็นว่า รูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ของชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ประกอบด้วย 5D คือ 1) คนดี – Smart People ประกอบด้วย (1) กิจกรรมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตวิถีพุทธและคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนในชุมชนหมู่บ้าน (2) กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมและการพัฒนาภาวะผู้นำของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้าน และ (3) กิจกรรมการพัฒนาลานกีฬาเพื่อคนทุกเพศวัย 2) วัฒนธรรมดี – Smart Culture ประกอบด้วย (1) กิจกรรมการสืบสานสืบทอดวิถีชนชาติพันธุ์ลาวครั้ง (2) กิจกรรมการสืบสานสืบทอดวิถีชีวิตชาวนา เช่น ประเพณีแหกนา บุญคูณลาน และ (3) กิจกรรมการสืบสานสืบทอดงานบุญเดือน 10 3) สภาพแวดล้อมดี – Smart Ecology ประกอบด้วย (1) กิจกรรมวัด 5ส. (2) กิจกรรมบ้าน 5ส. และ (3) กิจกรรมชุมชน 5ส. การขับเคลื่อนพัฒนาให้ครอบครัวและชุมชนหมู่บ้านเป็นชุมชน Smart Economy ประกอบด้วย (1) กิจกรรมส่งเสริมครอบครัวพออยู่ พอกินต้นแบบ (2) กิจกรรมส่งเสริมครอบครัวอยู่ดี กินดีต้นแบบ (3) กิจกรรมส่งเสริมครอบครัวมี ศรีสุขต้นแบบ และ (4) กิจกรรมส่งเสริมตลาดชุมชนลานโพธิ์ 4) เศรษฐกิจดี – Smart Economy ประกอบด้วย (1) กิจกรรมส่งเสริมครอบครัวพออยู่ พอกินต้นแบบ (2) กิจกรรมส่งเสริมครอบครัวอยู่ดี กินดีต้นแบบ และ (3) กิจกรรมส่งเสริมครอบครัวมี ศรีสุขต้นแบบ และ 5) ภูมิปัญญาท้องถิ่นดี – Smart Technology ประกอบด้วย (1) กิจกรรมสร้างศูนย์การเรียนรู้ครอบครัวสัมมาชีพต้นแบบ (2) กิจกรรมสร้างศูนย์การเรียนรู้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสัมมาชีพต้นแบบ และ (3) กิจกรรมสร้างศูนย์การเรียนรู้วัดต้นแบบ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนเพื่อไปสู่ความเป็นชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” – Smart 5D จะต้องประกอบไปด้วยการขับเคลื่อนใน 3 ปัจจัยหลัก (IES) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยภายใน (Internal Factors) เป็นปัจจัยที่เกิดจากการพัฒนาภายในชุมชน ประกอบด้วย H+P+E+L ทุนมนุษย์ (Human Capital) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ทุนเศรษฐกิจ (Economic Capital) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) 2) ปัจจัยภายนอก (External Factors) เป็นปัจจัยที่เกิดจากการพัฒนาภายนอกชุมชน ประกอบด้วย A + C + G ภาวดีเครือข่าย (Alliance) การพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน (Community Development) การสนับสนุนจากภาครัฐ (Government Support) และ 3) ปัจจัยสนับสนุน (Support Factors) เป็นปัจจัยที่คอยส่งเสริมและเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย C + C + C การประสานงาน (Coordination) การสื่อสาร (Communication) และหลักการอยู่ร่วมกัน (สราณียธรรม 6) (Coexistence)

สรุป

ผลจากการพัฒนาความรู้และองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์โดยผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 50 เรื่อง การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 50 รูป/คน การสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป/คน และการประชุมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก จำนวน 46 คน เพื่อคืนข้อมูล นำเสนอรูปแบบฯ และรับฟังข้อเสนอแนะ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ คือ รูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 5D คือ คนดี วัฒนธรรมดี สภาพแวดล้อมดี เศรษฐกิจดี และภูมิปัญญาท้องถิ่นดี และส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนเพื่อไปสู่ความเป็นชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” – Smart 5D จะต้องประกอบไปด้วยการขับเคลื่อนใน 3 ปัจจัยหลัก (IES) คือ 1) ปัจจัยภายใน (Internal Factors) ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ การมีส่วนร่วมของประชาชน ทุนเศรษฐกิจ และชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) ปัจจัยภายนอก (External Factors) ประกอบด้วย ภาวดีเครือข่าย การพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน และการสนับสนุนจากภาครัฐ และ 3) ปัจจัยสนับสนุน (Support Factors) ประกอบด้วย การประสานงาน การสื่อสาร และหลักการอยู่ร่วมกัน (สราณียธรรม 6)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

รูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 5D คือ คนดี วัฒนธรรมดี สภาพแวดล้อมดี เศรษฐกิจดี และภูมิปัญญาท้องถิ่นดี ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนเพื่อไปสู่ความเป็นชุมชนสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนใน 3 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ การมีส่วนร่วมของประชาชน ทุนเศรษฐกิจ และชุมชนแห่งการเรียนรู้ ปัจจัย

ภายนอก ประกอบด้วย ภาคีเครือข่าย การพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน และการสนับสนุนจากภาครัฐ และปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย การประสานงาน การสื่อสาร และหลักการอยู่ร่วมกัน (สาราณียธรรม 6) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 ภาครัฐควรกำหนดนโยบายการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดในทุกขั้นตอน เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 จังหวัดควรกำหนดนโยบายด้านการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนโดยการเสริมสร้างขีดความสามารถและศักยภาพของคนในชุมชน โดยคำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชนในการพัฒนา

1.3 จังหวัดควรกำหนดนโยบายด้านการสร้างภาคีเครือข่ายชุมชน นโยบายเพื่อการสร้างชุมชนอัจฉริยะเชิงพุทธเพื่อกระตุ้นการติดต่อสื่อสารและประสานงานกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.4 ภาครัฐและจังหวัดควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนหรือกลุ่ม เพื่อระดมเงินทุนสำหรับการส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของสมาชิกในชุมชน และจัดหาหน่วยงานหรือวิทยากรในการให้ความรู้ การสนับสนุนด้านระบบเครือข่ายและช่องทางการเข้าถึงตลาด และการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาเพื่อการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบรูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ในจังหวัดนครสวรรค์สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ควรมีการศึกษาวิจัยในการสร้างรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเชิงพุทธบูรณาการบนพื้นฐานของการสร้างความร่วมมือตามแนวเครือข่ายประชารัฐ

2) ควรมีการศึกษาวิจัยในการนำ Application ในการสร้างฐานข้อมูลของชุมชนเพื่อพัฒนาสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และการพัฒนาฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อสร้างความพร้อมต่อการตัดสินใจในการวางแผนชุมชน

References

- Amesbutr, J. (2020). *Why Thailand should develop to smart communities*. <https://smarteeti.com/2017/07/04>
- Boonvon, S. et al. (2008). The social capital management of strong community in Buriram Province. *The Journal of Faculty of Applied Arts, King Mongkut's University of Technology North Bangkok*, 11(2), 36–47.
- Chandaeng, W., & Adiwatanasit, C. (2012). The development of the model for a strong community management in line with sufficiency economy in upper central Thailand. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal*, 18(2), 23–40.

- Chatpakarat, T. et al. (2018). *Development of a smart community learning resources model in the 21st century to enhance lifelong characteristics of people*. Sukhothai Thammathirat Open University.
- Friedmann, J. (1993). *Empowerment: The politics of alternative development*. Oxford University Press.
- Jeena, Y., & Jeena, R. (2018). Ba Worn Santisook Project: A participatory model of home, temple, school for promote morality of 12 values, Chiang Mai. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(Special Issue), 47–60.
- Kaewkong, W., & Veerakultavan, S. (2009). The strengths of Suay community at Nongtadam village, Nongki District, Buriram Province. *The Academic Journal Buriram Rajabhat University Humanities and Social Sciences*, 1(2), 46–53.
- Kangsakulnit, T. (2019). *Guidelines for the development of smart cities in Thailand in the future*. Office of the Public Sector Development Commission.
- Kanoknukulchai, W. (2019). *Smart city: Opportunities and challenges for engineers*. Prachachat, (July, 11–14), p. 17.
- Khurasri, P. (2018). Integrating of the dharma principles for strengthening Thai community development. *ARU Research Journal Humanities and Social Sciences*, 5(3), 113–122.
- Pawala, T. (2018). Model of creating sustainable food security of households in Nong Mek Sub-district, Nachueak District, Maha Sarakham Province. *Journal of Research and Development Institute, RajabhatMahaSarakham University*, 5(1), 143–154.
- Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2008). *Sustainable development*. Komol Keemthong Foundation.
- Phra Nipich Sophano (Anantakitsopol) et al. (2017). Community development based on Buddhist community. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(2 Special Issue), 489–504.
- Phrarachrattanavedhi., & Soonthondachar, J. (2020). Causal relationship of driving Tambon training unit of Sangha central region in Nakhon Sawan Province. *The Journal of Research & Academics*, 3(1), 15–28.
- Phrasuthirattanapandit Nantanit Somkid. (2019). Development guidelines for creative communities in Chanthaburi Provincial areas. *Mahachula Academic Journal*, 6(Special Issue), 318–333.

- Phra Thammathorn Sakda Kittisampanno., Phrama Mit Thitapanyo., & Bamrungphak, S. (2019). A study of livable community building in accordance with the Buddhist principles of Wat Samsuan, Nong Sawan village, Banlhoa Sub-district, Banfang District, Khon Kaen Province. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 6(1), 287–298.
- Saybunjaung, W. (2018). Community perspective on the idea of community empowerment: A case study of Ban Playkong Bang Pho Nuea Moo 3, Bang Pho Nuea District, Pathum Thani Province. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science)*, 8(1), 119–129.
- Silapalo. (2005). *Karma Likit: Reminder manual edition*. Amarin.
- Wongkachonkitti, N. (2016). The policy of smart province in Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn*, 11(3), 365–377.
- Yimyam, W., & Tawarow, U. (2018). Factors contributing to community strength of village models for sufficiency economy, Amphoe Koh Chan, Chonburi Province. *The Journal of Faculty of Applied Arts, King Mongkut's University of Technology North Bangkok*, 11(1), 39–50.
file:///C:/Users/HP/Downloads/2199-5420-1-SM.pdf